

Kauza Čapí hnízdo: Když chybí odborný pohled

FacebookTwitterEmailPrintShare

Michael Kroh se ve svém komentáři pokusil oddělit zrno od plev a vysvětlit podstatu dnešní kauzy Čapí hnízdo z hlediska dotačních pravidel v době jejího vzniku.

Touto statí volně navazuji na stejnojmenný publicistický počin, který jsem zveřejnil 7. září loňského roku na svém blogu www.MichaelKroh.pise.cz jako reakci na první vydávání Andreje Babiše k trestnímu stíhání. Kauza rozdělila nejen poslance, ale i veřejnost. Pro některé je „estébák Bureš“ zločincem snad už od narození. Pro jejich oponenty je zase čistým jako lilie a spasitelem národa.

Dotacemi z EU se zabývám už více jak 15 let. V době, kdy se schvaloval projekt Čapího hnízda, to byl dokonce můj hlavní zdroj příjmů. Pravidla jsem proto musel prostudovat do nejmenších detailů, které často rozhodovaly o osudu žádostí o podporu. Tímto příspěvkem se budu snažit vnést do informačního chaosu trochu racionální odbornosti a objektivního nadhledu. Volič ANO nejsem. Připomínám také svůj dávný seriál článků v *Britských listech*, který se zabýval případem údajné manipulace s dotacemi, ve kterém hrála jednu z hlavních rolí dnešní eurokomisařka Jourová. V době, kdy byla ještě ve vazbě a politici se předháněli v jejím ostouzení, jsem jasně vyslovil hypotézu o její nevině a obrátil pozornost k později odsouzenému hlavnímu viníkovi, kterému politici původně téměř se slzami v očích děkovali za odhalení korupční kauzy. Kdo chce, může si články najít v archivu.

Jak fungovaly dotační programy EU

Ve zhruba téže době (2007 a později) se rozbíhaly početné programy podpor založené na štedré alokaci z fondů EU, které vyjednala předchozí Paroubkova vláda. Po dotacích zatoužili kromě veřejných institucí i podnikatelé všech odvětví i velikosti podniků. Pro velké firmy byly však možnosti omezené a také velikost dotací byla nižší. Kromě dalších kritérií, o nichž se nechci rozepisovat, protože by to bylo pro čtenáře složité k pochopení, byla **hranice mezi středním a velkým podnikem stanovena nařízením Evropské komise na 250 zaměstnanců**. Podnikatelé, kteří tuto hranici překračovali, ale vyhovovali kritériím ostatním, začali horečně činit **účelová** opatření pro splnění klíčového kritéria, která mohla podle pravidel být účinná až po roční lhůtě. Nejčastěji firmu rozdělili, provedli „outsourcing“ či založili firmu novou. Poslední varianta byla ovšem nevýhodná z titulu délky fungování, což bylo významné hledisko pro tzv. věcné hodnocení. Proto se také používaly firmy již existující, které měly nějakou historii. To byl i případ Čapího hnízda.

Čtrnáctistránkový manuál vydaný Ministerstvem průmyslu a obchodu však obsahuje výklad i dalších kritérií, které musí být splněny, aby se mohlo o daném subjektu mluvit jako malém či středním podnikateli. Nechme zatím stranou fakt, že k několikařádkové definici musela být vydána tak rozsáhlá metodika, a věnujme se tomu nejdůležitějšímu kritériu, okolo něhož se točí kauza Čapí hnízdo. Jedná se o **tzv. kritérium nezávislosti, které v kostce říká, že podnik ztrácí nezávislost, a tudíž nemůže být dále považován za malý či střední, pokud v něm má podíl či je jinak kontrolován jiným subjektem z minimálně 25 %**. Tudíž byl z hlediska pravidel „velkým“ podnikem, i kdyby měl třeba jen 10 zaměstnanců (s takovým případem jsem se skutečně setkal). Problém definice kritéria spočíval v tom, že jako firma byla původně chápána obchodní společnost, nikoli fyzické osoby. Tak tomu bylo i při posuzování žádosti o dotaci ze strany a. s. Čapí hnízdo. Předpokládám, že žadatel o dotaci v tomto případě konzultoval s pracovníky řídicího orgánu, v daném případě Operačního programu ROP Střední Čechy a teprve, když se ujistil o vhodnosti projektu i splnění podmínek přijatelnosti, žádost o dotaci podal. Zkoumání, zda žadatel vyhovuje pravidlům, je součástí první fáze hodnocení žádosti – posouzením formální správnosti a přijatelnosti projektu. To prováděli úředníci zmíněné implementační agentury. Problémy neshledali a projekt propustili do druhé fáze hodnocení, které spočívalo v bodovém hodnocení dvěma externími a nezávislými hodnotiteli. Protože projekt byl shledán kvalitním, obdržel potřebný počet bodů a byl doporučen k financování, které následně schválil výbor Regionálního operačního programu regionu soudržnosti Střední Čechy. Připomeňme si, že v té době mu veleli politici z ODS v čele s Petrem Bendlem.

Projekt se hodnotitelům zdál patrně kvalitní a finanční záruka velké firmy (Agrofertu) byla spíše kladným než záporným faktorem. Žadatel splnil v realizační fázi všechny požadavky, objekt

postavil, ani povinná následná kontrola z podnětu Ministerstva financí, řízeného tehdy Miroslavem Kalouskem, neodhalila žádné nedostatky a vyplacení dotace tedy nic nebránilo. Přesto si troufnu tvrdit, že **projekt dotaci dostat neměl**, a kdyby se mně jako hodnotiteli dostal do ruky, nepodpořil bych jej. Ne sice z důvodů, které uvádějí žalobci, případně OLAF, ale **protože tehdejší výzva byla určena pro malé a střední podniky, a ne pro megalomanské miliardové projekty, které žádnou dotaci nepotřebovaly.**

Nesmysly kolem celé kauzy

V této souvislosti bych však chtěl vyvrátit nesmysly, které se šíří po sociálních sítích, bohužel i příspěvky některých politiků (zvláště smutné je to u osoby, která sama za tehdejší finanční procedury a následnou kontrolu podpořených projektů nese politickou odpovědnost). Za prvé, **nikdo nic neukradl**. Dotace se prostě ukrást nedá, dá se pouze zneužít tím, že se přijaté peníze použijí v rozporu s předloženou žádostí. A to se v případě Čapího hnízda nestalo. Za druhé, dosud **nevznikla žádná škoda** a nevznikla by ani v případě, že by řídicí orgán regionálního operačního programu Střední Čechy rozhodl, že dotaci nebude požadovat zpět, například z důvodu společenské prospěšnosti projektu. A pokud bude vymáhat vrácení částky na společnosti Imoba, nepochybuji, že peníze se do veřejných rozpočtů vrátí. Populistický křik, jak bychom to všichni platili ze svých kapes, postrádá logiku, už jsme to totiž zaplatili a v souladu s tehdy platnými pravidly.

Nejasnosti existují i okolo rozhodnutí Ministerstva financí vyjmout financování projektu Čapí hnízdo spolu s více jak dvěma desítkami dalších profinancovaných žádostí z operačního programu. Důvod je však zcela logický. **Již proplacená eura se nebudou muset vracet do Bruselu a mohou být použity na podporu jiných projektů**. I u těch dalších projektů se nejedná o žádnou zpronevěru (ta by byla odhalena následnou kontrolou), ale o čistě formální, procedurální chyby – především o chybně provedená výběrová řízení. Protože se většinou jedná o veřejné projekty, bude nyní na posouzení řídicích orgánů operačních programů, zda se jednalo skutečně o prospěšné projekty, které podporu zaslouží. A pokud ano, zde společenská škoda rovněž nevznikne. Problémy budou mít pouze žadatelé, kteří budou muset investice zaplatit z vlastních rozpočtů, což zejména u menších obcí nebývá jednoduché a dotace jsou nezbytnou podmínkou úspěšné realizace.

Podstata případu

Po této nezbytné odbočce se můžeme vrátit k podstatě **kriminální** kauzy, tj. k tomu, zda a. s. Čapí hnízdo byla v době podání žádosti malým a středním podnikem, a zda žadatel v dokumentaci lhal. Vzhledem k ne zcela vyčerpávající definici (která definice je vyčerpávající?) zde existovala dlouho nejistota a možnost dvojího výkladu. Nezapomeňme, že v dané době (2007–8) pracovaly v nových dotačních řadách spousta mladých, nezkušených nováčků, přičemž Topolánková „noc dlouhých nožů“ je zbavila i řady už z dřívější doby vyškolených profesionálů. Ti se dostávali navíc pod velký tlak z důvodu cca o rok zpožděného čerpání přidělených prostředků z EU. To spolu s nezkušeností žadatelů a složitostí pravidel vytvářelo živnou půdu pro chyby a omyly, ale i pro vyloženě kriminální činnost, jaké jsme byli svědky především v regionu soudržnosti Severozápad (Ústecký a Karlovarský kraj), ale i jinde. **Tehdy obecně používaný výklad definice nezávislosti se vztahoval k situaci zachycené výpisem z obchodního rejstříku, popřípadě z knihy akcionářů. Z tohoto formalistického pohledu byla a. s. Čapí hnízdo skutečně malým a středním podnikem**, což pracovníci Úřadu rady regionálního operačního programu Střední Čechy nezpochybnili. Můžeme se na to dívat proto tak, že **žadatel jednal v dobré víře a možnosti rozporu s pravidly si nebyl vědom**.

Definice však připouští i jiný výklad (a toho jsem se z důvodu opatrnosti tehdy ve své poradenské činnosti v rozporu s všeobecnou praxí v ČR přidržoval já), a to, že je nutno zohlednit i nepřímé ovládnutí prostřednictvím spřízněných fyzických osob. **Celý problém s tzv. propojenými podniky vyřešil definitivně až Soudní dvůr EU svým rozsudkem C-110/13 ve věci žaloby německé firmy HaTeFo GmbH proti Německému finančnímu úřadu. Ten skutečně precedentně stanovil výklad propojenosti firem tak, že i neformální vztahy mezi statutáři firem z jednoho „hnízda“ musí být považovány za ovládnutí** (i když zdůraznil, že na každý případ je třeba pohlížet individuálně a musí se posoudit skutečný vliv na řízení podniku). Nejde tedy jen o papírovou nezávislost (dle výpisu z obchodního rejstříku), ale musejí se zkoumat i další vazby. **Problém je ovšem v tom, že rozsudek má datum 27. 2. 2014**, tedy dávno potom, co byla dotace proplacena a projekt úspěšně zrealizován. **Nemůže být proto uplatňován retroaktivně**. Navíc potvrzuje, že ani několik roků po uzavření projektu Čapí hnízdo nebyla otázka nezávislosti malých a středních firem jednoznačně vyjasněna a proto se němečtí soudci obrátili na Soudní dvůr EU s tzv. předběžným dotazem. Z toho také vyplývá, že **výklad, který použili úředníci ROP Střední Čechy při posuzování projektu Čapí hnízdo, byl sice**

z dnešního pohledu věcně nesprávný, ale s ohledem na tehdejší obecnou praxi právně přípustný. Chybu lze spíše spatřovat v nedokonalé metodice, za kterou bylo odpovědné Ministerstvo pro místní rozvoj.

Ještě se musím vyjádřit k problému zpětného zařazení firmy do holdingu Agrofert. Každý projekt s dotací z fondů EU má tzv. dobu udržitelnosti, která je různá podle jeho obsahu. V případě Čapího hnízda to bylo pět let. Poté již EU ani domácí implementační agenturu nezajímá, co se děje s postaveným objektem a firmou, která jej vlastní. Její činnost může být klidně ukončena, změněna, firma prodána apod. I tady o poškození zájmů EU v případě Čapí hnízdo zřejmě nejde.

Nemám k dispozici ani trestní spis ani originální zprávu OLAF. Nemohu tedy vyslovit jednoznačné stanovisko k probíhajícímu trestnímu řízení, které je teprve na počátku a opírá se spíše o domněnky a podezření než o nezpochybnitelné důkazy. V případě, že by se prokázalo, že skutečným **právním** vlastníkem objektu byla firma z holdingu Agrofert a další převody byly dodatečně prefabrikovány, šlo by skutečně o podvod. Proti tomu svědčí ovšem dokazatelný převod peněz z účtu na účet. Ten má svého konkrétního majitele účtu i adresáta. Zbývá tedy již rozebraný problém výkladu definice nezávislosti malého a středního podniku, protože obviněným se klade za vinu, že řídicímu orgánu ROP Střední Čechy poskytli nepravdivé či neúplné informace. O nepravdivé podklady asi nešlo, když jednoznačné vyjasnění definice nezávislosti nastalo až o mnoho let později. A co se týče úplnosti, to je na uvážení posuzovatelů, co měli po žadateli chtít. V každém případě nemůžeme na základě současné praxe hodnotit činnost úředníků ani žadatele z doby podání žádosti o podporu pro Čapí hnízdo. Je to právně složitý případ, ale **já osobně tam žádné zločinné spiknutí za účelem neoprávněného získání dotace nevidím a dosavadní zdůvodnění trestního stíhání považuji za příliš extenzivní výklad legislativy.**

Zpolitizovaná atmosféra kauzy Čapí hnízdo

V závěru se musím vyjádřit i k atmosféře kolem celého, nadměrně zpolitizovaného případu, který mi začíná dost připomínat úpornou snahu najít důkazy o ovlivnění amerických prezidentských voleb ruskými hackery a agenty. Nešťastné je už samotné anonymní udání, ke kterému se nikdo ani po řadě měsíců nemá stále odvahu přihlásit. Kdyby tak učinil, mohli bychom si učinit jasnější obrázek o motivaci, zda jde o někoho, kdo do případu bezprostředně „viděl“, či jen o snahu odstranit Andreje Babiše z vlivu na vrcholnou politiku. Dělo se tak v atmosféře, charakterizované i podporované okřídleným výrokiem samotného premiéra „všeci kradnú“. Ten si leckdo může vyložit tak, že pokud kradou všichni, mezi zloděje musí logicky patřit i samotný původce výroku. A pokud se vynoří problém (a který ze zbohatlíků 90. let nemá nějakého kostlivce ve skříni?), u minimálně části veřejnosti je vinný a odsouzený už předem.

I proto bude dobré, když se případ vyšetří co nejrychleji. Otravuje totiž politickou scénu více než by bylo zdrávo. Vyšetřovatel by měl dostat dostatek prostoru, aby vyslechl odviněné i svědky a shromáždil důkazy. Pokud se ale bude kauza táhnout bez viditelného posunu další měsíce, jen to posílí podezření, že za jejím spuštěním stojí něco jiného, než jen zájem na prosazení spravedlnosti.

Přikládám jen jeden jediný NEUPRAVENÝ názor z diskuse, se kterým se po prostudování mnoha odkazů i v zahraničních médiích ztotožňuji. Pavel Šafránek

11:28:25 +13 / -2

Dejte s tím už pokoj. Tato kauza byla vytvořena proto, aby padla vláda. To se vám pane Kalousku a Fialo nepodařilo tak budete muset hledat zase něco jiného. Jen se dívím, že to hledáte v pracovní době za peníze daňových poplatníků. Hnus. A paní Slonková a pane Kubiku vám přeju aby vás ve Švýcarsku pěkně osolili za to, co jste tam předvedli. A to že tato kauza byla na objednávku utvrzuje fakt, že reportáž byla natočena v půli října a zveřejněna náhodně 14. listopadu před očekávaným uctěním památky 17. listopadu na Vaclaváku. Pak už jen stačilo rozdat pár troubům letáky a transparenty a bylo hotovo. Do jaké žumpy jste to klesli vy “demokratický bloku”??